

**NOTY, KOMENTARZE,
RECENZJE, SPRAWOZDANIA**

**SPOTKANIE ŚW. PAWŁA
Z PROKONSULEM CYPRU SERGIUSZEM PAWŁEM**

Piotr Goniszewski

Z.J. Kapera na 46. Sympozjum Biblistów Polskich odbywającym się we Wrocławiu zaprezentował trzy inskrypcje wspominające postać Sergiusza Pawła¹. Teksty te odkryto już pod koniec XIX wieku, a kolejne badania nad nimi rzuciły nowe światło na życie prokonsula Sergiusza Pawła. Dla badaczy Nowego Testamentu istotny jest fakt, że inskrypcje te mogą wpłynąć na zmianę dotychczasowej chronologii życia św. Pawła.

Pierwsza z inskrypcji została odkryta w Soli, w roku 1877, przez gen. Cesnołę. Jest to nieduży kawałek białego marmuru, który zawiera tekst poświęcenia ogrodu z pomnikiem dla uczczenia rodziców Apolloniosa. Miało to miejsce za rządów prokonsula Pawła (*epi Paulou anqpatou*).

Druga inskrypcja również została odkryta również w roku 1877 przez gen. Cesnołę, ale miejscem jej odnalezienia była miejscowość Chytroi. Tekst zapisany na błękitnym marmurze związany jest z kultem niewymienionej z imienia bogini. Ze względu na zły stan inskrypcji niezwykle trudno jest ustalić datację tego zabytku. Fragment „[...] iou Kaisaroj Sebastou kai [...]” był przeważnie odczytywany jako wymieniający cezara Klaudiusza² (*Klaudiou*) lub Kaligulę³ (*Gaiou*). Z.J. Kapera w swoim wystąpieniu wskazywał, w oparciu o pogłębione badania nad inskrypcją, że tekst wzmiankuje nie

¹ Materiały wykorzystane w niniejszej nocie zostały udostępnione przez Z.J. Kapere, za co autor jest bardzo wdzięczny.

² Lata panowania Klaudiusza: 25 stycznia 41 r. – 13 października 54 r. po Chr.

³ Lata panowania Kaliguli: 18 marca 37 r. – 24 stycznia 41 r. po Chr.

Klaudiusza czy Kaligulę, ale cezara Tyberiusza⁴: „Tiberiou Kaisaroj Sebastou kai [...]” Wymieniony jest także, jako prokonsul, Sergiusz Paweł (...epi Kointou Sergiou Paulou anqumatou...). Z tych informacji wynika, że Sergiusz Paweł pełnił funkcję prokonsula w czasach cezara Tyberiusza. Jak wskazywał Z.J. Kapera, chodziłoby o końcowe lata panowania tego władcy.

Ostatnia z prezentowanych inskrypcji została odnaleziona w roku 1887 w Rzymie. Jest to tekst zapisany w języku łacińskim, w którym pojawia się Sergiusz Paweł (L Sergius Paullus), jako jedna z pięciu osób odpowiedzialnych za nabrzeża i koryto Tybru. Inskrypcja informuje, że cezarem był wówczas Klaudiusz.

Postać Sergiusza Pawła pojawia się w NT tylko raz, w perykopie związanej z wizytą św. Pawła na Cyprze, podczas pierwszej podróży misyjnej (Dz 13,4-12). Autor *Dziejów* dostarcza bardzo cennych informacji dotyczących prokonsula Sergiusza Pawła (anqumatoj Sergioj Pauloj). Po pierwsze, wymienia postać Judejczyka Barjezusa (Barihsouj), nazwanego w w. 8 Elimas (¶Elumaj), którego określa terminami magoj („mag”) i yeudoprofhthj („fałszywy prorok”). Użycie tych określeń ma od samego początku przedstawić w negatywnym świetle postać judejskiego maga, który należy do otoczenia prokonsula Pawła. Mimo negatywnej oceny wydaje się on postacią historyczną. Imię Barihsouj to najprawdopodobniej aramejskie „syn Jezusa” Co więcej, otaczanie się przedstawicielami religii Wschodu wśród arystokracji rzymskiej było czymś normalnym i popularnym w tamtym czasie⁵ Po drugie, sama postać prokonsula jest przedstawiona w bardzo pozytywnym świetle. Autor *Dziejów* mówi, że był on andri sunetw („mężem rozumnym”) i podkreśla jego chęć usłyszenia słowa Bożego (w. 7). W wersecie 12 stwierdza nawet, że „uwierzył” (episteusen) w naukę Pana, po oślepieniu Barjezusa przez Pawła. W całej perykopie widać, że autor *Dziejów* stara się przedstawić osobę Sergiusza Pawła jako przykład nawróconego poganina. Jak się wydaje, historycznie, chęć usłyszenia Pawła i towarzyszy była spowodowana zwykłą ciekawością prokonsula, a Barjezus obecność misjonarzy odebrał jako zagrożenie swoich interesów i pozycji. Wydarzenie opisane w Dz 13,6-12 wydaje się mieć historyczne podstawy, choć poddane jest pracy redakcyjnej autora *Dziejów*. Niektórzy sugerują, że może być ono kompilacją różnych wydarzeń⁶

Jak się powszechnie przyjmuje, pierwsza wyprawa misyjna, a zatem i spotkanie św. Pawła z prokonsulem, przypada na lata 46–49 po Chr. W świetle inskrypcji zapre-

⁴ Lata panowania Tyberiusza: 14 r. – 16 marca 37 r. po Chr.

⁵ A. Paciorek, *Paweł Apostoł – Pisma*, t. 1, Tarnów 2000, s. 32.

⁶ Tamże.

zentowanych przez Z.J. Kaperę, szczególnie inskrypcji z Chytroi, ta datacja musi być poddana weryfikacji. Jeżeli faktycznie Sergiusz Paweł był prokonsulem Cypru za czasów Tyberiusza, to czas pierwszej wyprawy misyjnej należałoby cofnąć o ok. 10 lat. Wpłynęłoby to na zmianę chronologii życia św. Pawła, szczególnie pierwszego okresu po jego nawróceniu. W tym kontekście warto wspomnieć, że niektórzy podważają sam fakt pierwszej wyprawy misyjnej Pawła, wskazując, że m.in. jest ona niezgodna ze słowami Pawła zawartymi w Ga 1,21 oraz że jest konstrukcją teologiczną autora Dziejów. Jak zauważa J. Gnilka, oba argumenty nie są do końca przekonujące. Wypowiedź z Ga 1n dotyczy podróży Pawła do Jerozolimy. Z kolei Dzieje, pomimo redakcyjnej i teologicznej pracy autora, która nie podlega dyskusji, w sprawie pierwszej podróży misyjnej wydają się być historyczne⁷

Komunikat Z.J. Kapery przedstawiony na 46. Sympozjum Biblistów Polskich jest impulsem do dalszych badań nad życiem Sergiusza Pawła, życiem św. Pawła, początkami Kościoła. Wiele kwestii związanych z propozycją nowej datacji pierwszej podróży misyjnej należy jeszcze przeanalizować. Jeżeli okazałoby się, że faktycznie należy cofnąć nie tylko to wydarzenie o ok. 10 lat, to byłoby to niewątpliwie duże zaskoczenie i jednocześnie wyzwanie dla badaczy NT, historyków Kościoła.

**WALNE ZEBRANIE STOWARZYSZENIA BIBLISTÓW POLSKICH
I 46. SYMPOZJUM BIBLISTÓW POLSKICH
WROCŁAW, 16–18 WRZEŚNIA 2008**

Ks. Cezary Korzec

Wydział Teologiczny Uniwersytetu Szczecińskiego

Spotkanie polskich biblistów w 2008 r. miało szczególne znaczenie ze względu na jego rocznicowy charakter i łączące się z tym faktem wydarzenia zakończenia kadencji pierwszego zarządu i wyborów nowego. Może ono pełnić funkcję swoistego testu sprawności funkcjonowania z trudem formowanych przez ostatnie lata struktur SBP.

Obrady Walnego Zebrania Stowarzyszenia Biblistów Polskich otworzył ks. prezes Waldemar Chrostowski wspomnieniem o zmarłych członkach SBP: ks. Bernardzie Wo-

⁷ Problem ten przeanalizowany jest szerzej w: J. Gnilka, *Paweł z Tarsu*, Kraków 2001, s. 82–83.